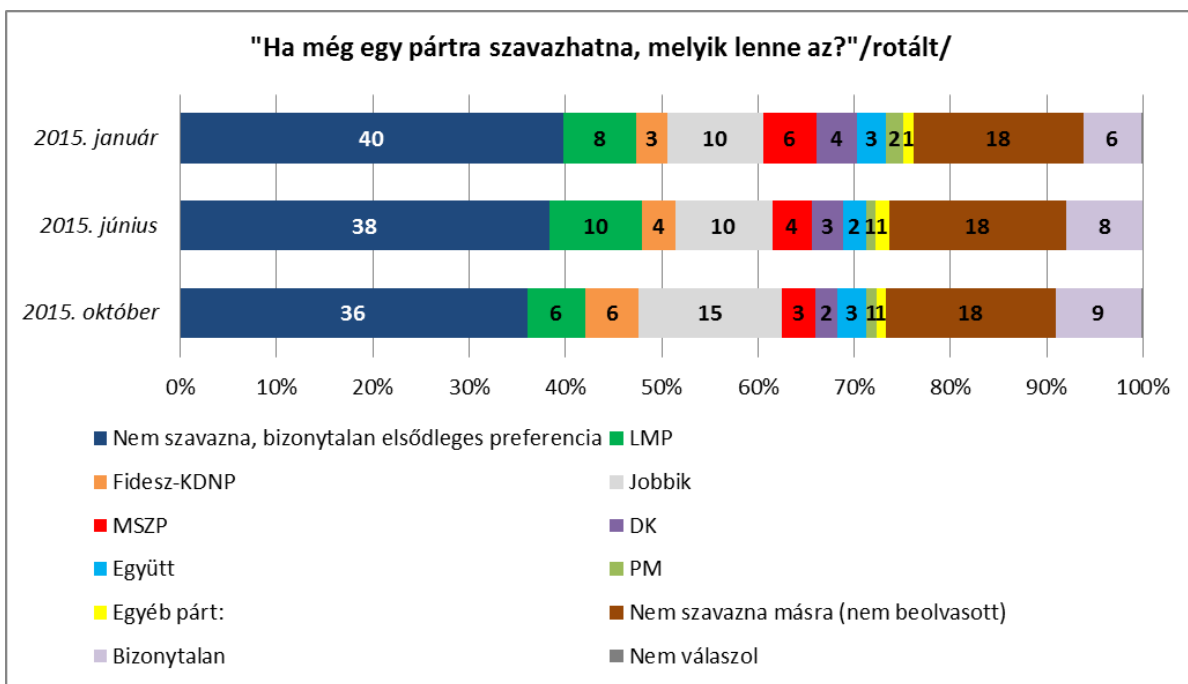

Kötélhúzás a választókért a jobboldalon

Kovács János
vezető elemző

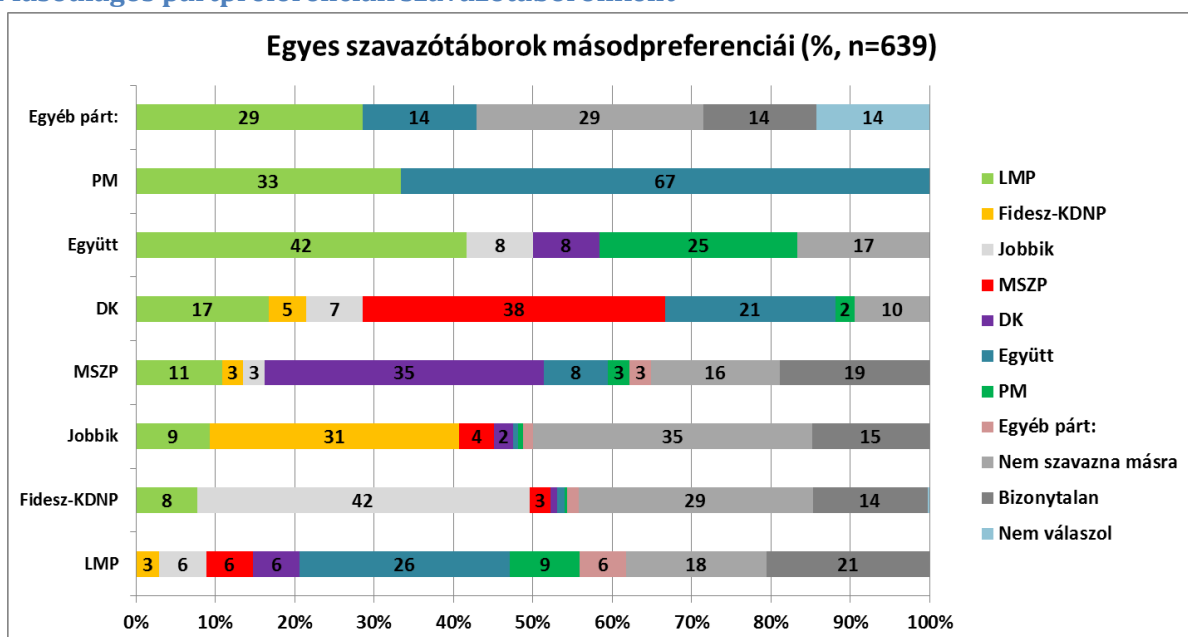
Már régóta vita folyik arról a kérdésről, hogy a Fidesznek a Jobbikkal szembeni politikai stratégiája rövid távon mennyire hatékony, s hosszú távon mennyire kifizetődő. Az elmúlt évek kormánypárti gyakorlatának tükrében talán hosszas fejtegetést nem igényel az a megállapítás, hogy a Fidesz – főként a programalkotás és a politikai kommunikáció terén – gyakran merített ellenzéki forrásból. Egyes jobbról vagy balról jövő kezdeményezéseket előzékenyen „felkarolt”, saját indítványként benyújtva, politikai haszon realizálásának érdekében. Máig eldöntetlen dilemma, hogy a kormánypártok miközben rendre igyekeznek átemelni bizonyos, Jobbikhoz köthető kezdeményezéseket, átvenni radikálisnak nevezhető kommunikációs paneleket, mennyiben „fogják ki a szelet a Jobbik vitorlájából”, s mennyiben „terítenek vörös szőnyeget” jobboldali riválisuk elé. A Jobbik néppártosodásával, a migránskérdésben való határozott, kemény kormánypárti állásponttal (de markáns példaként említhetnénk a halálbüntetés bevezethetőségének kérdését is) az a benyomás alakul ki a külső szemlélőben, amit elemzők úgy szoktak megfogalmazni, hogy „a Fidesz Jobbikosodik, a Jobbik Fideszesedik”, utalva a két néppárt közötti stílusbeli távolság csökkenésére.

Az októberi közvélemény-kutatási adatok arról tanúskodnak, hogy a kormánypártoknak sikerült leginkább politikai tőkét kovácsolniuk a migrációs válságból, miközben a szocialisták támogatottsága mélypontra esett, s a legnagyobb ellenzéki párt, a Jobbik is mérsékelt gyengülést könyvelhet el. Ha azonban a pártpreferenciák alakulása mellett az egyes pártokkal szembeni társadalmi attitűdöket és másodlagos mutatókat (pártok abszolút elutasítottsága, másodlagos pártpreferenciák, pártokkal szembeni érzelmek alakulása) is vizsgáljuk, érdekes megállapításokra juthatunk.

Ha az Iránytű Intézet 2015-ben végzett közvélemény-kutatásainak vonatkozó adatsorait összevetjük, megállapíthatjuk, hogy az előző mérésünk óta a Jobbik jelentős előretörést könyvelhet el a másodlagos pártpreferenciák terén: a teljes választókorú népesség januári és júniusi 10 százaléka helyett immár 15 százaléka szavazna másodsorban a nemzeti néppártra. Ez rekord magas arány, hiszen az elsődleges pártpreferenciákkal rendelkezőknek 23 százaléka választaná másodsorban a Jobbikot, a másodlagos pártpreferenciák megoszlásából pedig 40 százalékkal részesedik a párt. Azt is láthatjuk, hogy a baloldali pártok részesedése a másodlagos pártpreferenciákból csökkent, míg a kormánypártoké némiképp növekedett.

Másodlagos pártpreferenciák szavazótáboronként

Míg a korábbi években a kormánypártok szavazótáborának 20-33 százaléka választotta volna másodsorban a Jobbikot, ez 2015 októberére rekordértékre, 42 százalékra növekedett. A Jobbik támogatói között a Fidesz-KDNP-s másodpreferencia a januári, illetve júniusi 15-16%-ról októberre a tavalyi értékére, 31%-ra esődött vissza. A halmozott sávdiaagramról az is leolvasható, hogy az MSZP és a Jobbik tábora közötti potenciális szavazói átjárás befagyott, amiben – vélelmezhetően – egyrészt a migrációs válság kapcsán elfoglalt álláspontok különbözősége, konzekvens vagy kevésbé konzekvens volta, illetve ezek politikai hatásai, továbbá az MSZP szinte „magszavazókra” olvadt táborának erősebb pártidentifikációja játszik fő szerepet.

A két néppárt (Fidesz, Jobbik) közötti stílusbeli közeledés tehát a pártválasztók másodlagos preferenciáiban is erőteljesen megjelenik, s bár a politikai versenyben általában nem jár „ezüstérem” a második helyezettnek, a másodlagos preferenciák hatékony politikai stratégiával közép- vagy hosszabb távon szavazatokra válthatók. Szintén vita tárgyát képezi politikai elemzők között az a kérdés, hogy a szavazópolgárok az „eredeti terméket” vagy a „helyettesítő terméket” választják-e inkább. Nézetem szerint másodlagos szempont, hogy mely szereplőhöz köthető az eredeti kínálat, az elsődleges inkább az, ki tudja azt hitelesebben képviselni, s kiről hiszik el a választók, hogy (kormányra kerülve) képes is azt megvalósítani. A kormányképességbe, cselekvőképességbe vetett hit tehát felülírja a többi szempontot. Ezért is tűnik megalapozott feltételezésnek, miszerint a kormányzás minőségével, gazdasági és társadalmi hatásaival való elégedettség/elégedetlenség kritikus tényező lehet az elpártolás, átpártolás tekintetében – főként akkor, ha az érzelmi kötődés és az ideológiai azonosulás lehetősége adott. Vannak azonban korlátok is, melyek részben a centrális pártrendszer viszonyai által diktált magatartási feltételekből következnek, részben pedig a nemzetközi környezettől, politikai beágyazottságtól függnnek. A politikai önmeghatározás körüli kérdőjelek szintén nem hagyhatóak figyelmen kívül, hiszen ellenkező esetben hitelességi deficit, vagy akár identitásválság is kialakulhat. A Jobbik szempontjából mindenekelőtt a tartalmi radikalizmus (Vona Gábor többször felhívta a figyelmet a „formai radikalizmus” és a „tartalmi radikalizmus” közötti különbségre) melletti kiállás, a Fidesz számára pedig az EPP (Európai Néppárt)-tagság, valamint a saját táborához tartozó mérsékelt értékonzervatív és nemzeti liberális szavazói csoportok megtartása lehet egyfajta korlátozó, stabilizáló tényező. A jó helyzetfelismerés, a pártok közéleti tematizációs képessége, a kommunikációs (és kríziskommunikációs) stratégia hatékonysága, a cselekvőképesség és gyors adaptációs készség szintén releváns alkotóelemei a képletnek.

A migrációs válság továbbra is tematizálja az európai politikát és a magyar belpolitikát, s az előrejelzések szerint lecsengése a közeljövőben aligha várható – amire a Fidesz külön stratégiát épít. Ez a felismerés arra sarkallhatja az ellenzéki pártokat, hogy a támogató kivárás vagy a „pozitív semlegesség” helyett új, karakteres kezdeményezéseket, átütő témákat próbáljanak a magyar politikai diskurzus főáramába emelni.

E-mail: kovacs.janos@iranyuintezet.hu

Honlap: www.iranyuintezet.hu

Blog: www.iranyuintezet.blog.hu

www.facebook.com/iranyuintezet

Telefon: +36-1-700-0760

Fax: +36-1-700-0770